

Gemeenteraadsleden zijn te veel schaduwwethouder

Raadsleden vormen het lekenbestuur van onze gemeenten. In de grote steden wordt het raadslidmaatschap vaker fulltime uitgeoefend. Maar in veruit de meeste gemeenten worden burgemeester en wethouders gecontroleerd door raadsleden die betaalde vrijwilliger zijn. Velen hebben een hoofdbetrekking elders. Een raadslid besteedt per week gemiddeld 15,9 uur aan deze democratische kerntaak. Raadslid zijn naast een andere baan betekend hard werken.

Burgemeester en wethouders produceren een niet-aflatende stroom voorstellen, die gelezen moeten worden. Standpunten die in raadscommissies en in de raad worden ingenomen vragen voorbereiding. Niet alleen door ze met geestverwanten te bespreken, maar juist ook met belanghebbenden. Die melden zich online, per telefoon of ze staan gewoon op de stoep. Een beetje

volksvertegenwoordiger geeft altijd thuis.

Lopen de gemoederen op, dan kunnen kiezers hun gekozenen hard aanvallen, korte lontjes alom. Raadsleden staan bloot aan een breed spectrum van ongemak. Van zakelijke kritiek en onzakelijke scheldpartijen tot en met regelrechte bedreigingen. Niet elke dag, maar te vaak. Gemiddeld houden raadsleden het minder dan vier jaar vol in hun functie. Het wordt voor partijen steeds lastiger geschikte kandidaten te vinden.

De raad vormt binnen de gemeente het hoogste gezag. Burgemeester en wethouders die het vertrouwen van de gemeenteraad verliezen moeten opstappen.

Veel werk is verschriftelijkt. De stukkenstroom houdt raadsleden gevangen in het vergadercircuit

Voor veel besluiten is de instemming van de raad een vereiste. Maar ook als dat niet het geval is, moeten B&W de raad actief informeren. Dat is hun wettelijke plicht. Al die informatie dwingt tot selectiviteit. Veel raadsleden hebben het daar moeilijk mee.

Wie zoals ik (in verband met mijn werk voor de Raad voor het openbaar bestuur) veel met burgemeesters en wethouders spreekt, hoort vaak dezelfde klacht: raadsleden houden zich te veel met details bezig, ze missen de grote lijn. Eigenlijk willen B&W het gesprek dat zij onder elkaar en met hun ambtenaren voeren met raadsleden voortzetten. Maar dat is nu juist niet de bedoeling. Raadsleden zijn geen schaduw-wethouders, al gedragen sommigen zich wel eens zo. Ze zijn volksvertegenwoordigers en oefenen in die hoedanigheid controle uit.

En wat is trouwens een detail? Een door mij bedacht — maar daarom niet minder waar — Chi-nees spreekwoord luidt: ‘Een

In ‘Land in zicht’ zoomt oud-politicus, bestuurder en toezichthouder Jacques Wallage in op het snijvlak tussen burger en bestuur en tussen bedrijven en overheid.

detail is een punt op een lange lijn’. De kunst is om ook bij kleine onderwerpen die lange lijn te laten zien.

Een klacht over het onderhoud in één straat hoeft niet alleen over de spreekwoordelijke stoeptegel te gaan. Wie kans ziet met die klacht ook het bredere vraagstuk van achterstallig onderhoud te bespreken, doet wat hij moet doen: de buurtbewoners weten zich vertegenwoordigd en B&W worden uitgedaagd hun beleid te verdedigen.

Nee, die aandacht voor relatief kleine, concrete vraagstukken vormt niet het grootste probleem. Het kernvraagstuk steekt in de besteding van die gemiddelde 15,9 uur per week. Veel volksvertegenwoordigend werk is verschriftelijkt. De stukkenstroom houdt raadsleden gevangen in het vergadercircuit van het gemeentehuis. Er komt te weinig systematische informatie via raadsleden van buiten het gemeentehuis binnen.

Veel debatten gaan niet over echte politieke verschillen van mening, maar krijgen vaak een persoonlijk, venijnig karakter. Dan wordt de cultuur van uit de hand gelopen Tweede Kamerdebatten gekopieerd. Het is zeer de vraag of burgers daarop zitten te wachten. In de lokale media wordt van het reguliere werk nauwelijks meer verslag gedaan. Alleen als de afrekencultuur slachtoffers dreigt te maken, dringt het debat tot de inwoners door. Met burgers wordt zelden een betekenisvolle dialoog opgebouwd.

Om als raadslid gezag te verwerven moet minder aan de leiband van de stukkenstroom op het gemeentehuis worden gewerkt. Taken tussen raadsleden moeten beter worden verdeeld. De raad is geen schaduw-dagelijks-bestuur. Raadsleden zijn geen wethouders en geen ambtenaren. De originele rol dient weer ter hand te worden genomen. Volksvertegenwoordiger zijn. Niet meer, niet minder.